

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی، ۲۱

دایره المعارف جامع دریایی و بندری

دایره المعارف جامع بندری - دریایی / گروه مولفان؛ با نظارت علی طاهری؛ [برای] سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران - تهران: نگاه، ۱۳۸۸.

محمود صدیقی

آبان ۹۷

معرفی دایره المعارف

در سال ۱۳۸۱ سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران با توجه به نیاز وجود منبعی جامع در زمینه علوم دریایی و دریا نوردی به تهیه این دانشنامه همت گماشت و کار تالیف آن را به شرکت بازرسی و رده بندی ایران سفینه سپرد و طی ۸ سال - این مجموعه به انجام رسید.

مولفان این دایره المعارف اعضای هیئت علمی سازمان مجری و برگزیدگان هیئت می باشند و در نهایت مقاله ها پس از تصویب هیئت علمی سازمان بنادر چاپ شده اند. هدف از تدوین آن این است که از طریق این منبع جامعه و همچنین مجامع علمی و دانشگاه ها و نهادهای مختلف، با حرفه، فرهنگ و تاریخ دریا نوردی و دریایی کشور، آشنا و در نتیجه باعث پیوند جامعه و علوم دریانوردی گردد.

این دانشنامه افزون بر معرفی ابعاد شناخته شدهی اقتصادی، سیاسی و نظامی دریاها، به جلوه های فرهنگی، تاریخی، اکتشافات و اختراعات، مسائل زیست محیطی، بیولوژی دریا و شیلات نیز می پردازد. برای تدوین این منبع از منابع داخلی و خارجی به تناسب مقاله استفاده شده است و سپس به صورت مجمل یا تفصیلی، هر مدخل تفکیک و تالیف شده است.

ساختار دایره المعارف

کتاب در ۱۳ جلد منتشر شده است در مقدمه تعداد مجلدات را ۱۰ جلد ذکر می کند که ۹ جلد آن شامل بدنه اصلی و مباحث علمی است و جلد ۱۲ به نمایه اختصاص دارد. علاوه بر این ۳ جلد دیگر عبارتند از:

۱۰. برابره های واژگان فارسی - انگلیسی

۱۱. برابره های واژگان انگلیسی - فارسی

۱۳. پیوست های هریک از مجلدات.

در ابتدای هر جلد مقدمه، پیشگفتار و فهرست فصول درج شده است و در انتهای آن فهرست واژه های معادل مصوب و پیشنهادی فرهنگستان، فهرست نقشه ها، تصاویر و جداول مربوط به فصول با ذکر عنوان نقشه و شماره های مربوطه و همچنین فهرست منابع مورد استناد آمده است.

شیوه نامه املائی بر اساس دستور خط فارسی مصوب فرهنگستان تنظیم و آورده شده است.

شیوه نامه دایره المعارف

شیوه نامه استناد به منابع مورد استفاده بر پایه قواعد انجمن روانشناسی امریکا (APA) به تفصیل بیان شده است.

ساختار مقاله ها

مدخل ها در این کتاب شامل دو نوع مقاله می باشد:

۱. مقاله های کلان: هر مقاله به ترتیب از عنوان، فهرست، مقدمه، معرفت، شناسه، بدنه مقاله، منابع و نام نویسنده تشکیل شده است. عنوان مقاله موضوعی و بر مبنای فهرست مندرجات تنظیم شده است.

۲. مقاله های خرد: هر مقاله خرد شامل عنوان فارسی و انگلیسی، معرفت، بدنه است. مقاله های خرد آرایش الفبایی دارند و منابع و نام نویسنده در پایان آن آمده است.

فهرست مطالب سیزده جلد دایره المعارف

جلد اول ۳۶۴ ص

عنوان جلد اول: دریانوردی و تاریخ سفرهای دریایی. دریانوردی ایرانیان و دریانوردان بزرگ ایران، فانوس های دریایی در آب های ساحلی و جزایر ایران، تاریخ ساخت بندر و پناگاه کشتی اختراع وسایل ناوبری (سکان، قطب نمای مغناطیسی، دریانوردان بزرگ تاریخ دریایی جهان و کشف سرزمین های جدید

تاریخ تکامل کشتی از پیدایش بخار تا معاصر

معرفی انواع کشتی های باری و مسافری

بحث درباره قدرت دریایی و استراتژی دریایی در جنگ جهانی اول

جلد دوم ۴۳۲ ص

عنوان: ساختمان کشتی ها، طبقه بندی و بازرسی آنها، تجهیزات و سیستمهای مکانیکی و الکترونیکی کشتی. معرفی ساختمان کشتی ها، طبقه بندی کشتی ها و بازرسی، تجهیزات و سیستم های مکانیکی و الکترونیک کشتی، صنایع دریایی، طراحی و ساخت کشتی، مشخصات و هندسه کشتی، رده بندی کشتی ها و مقررات و مقاوله نامه های بین المللی، سازه های فراساحل، کابله گذاری و لوله گذاری در بستر دریا

جلد سوم ۲۴۳ ص

عنوان: مهندسی ساحل، مهندسی دریا، مدیریت ساحل، طراحی و مدیریت بندر

بندر و انواع آن (از نظر نوع استفاده، نوع سازه، نوع کشتی ها و...)

طراحی بندر و جانمایی آن

سازه های ساحلی و انواع آن (موج شکن، دیوار ساحلی، سکوی ساحلی و...)

و سازه های فراساحل

جانمایی و طراحی سازه های دور از ساحل

تغییرات مرفولوژی ساحل در اثر ساخت و سازه های ساحلی (فرسایش و رسوب

گذاری) و لایروبی کانال های کشتیرانی

ایجاد جزایر مصنوعی و احیا زمین و توسعه بندر

حفظ و نگهداری سواحل و بنادر

مدیریت بر بنادر و سواحل و نظارت بر آن ها از نظر مسایل زیست محیطی و

ساخت و ساز، مقاومت مصالح و زلزله و...)

قوانین کنترل کننده و نظارتی بر سواحل و بنادر در ایران و جهان

کنترل و نظارت بر سواحل و بنادر به وسیله انواع سیستم های ماهواره ای

جلد چهارم ۳۶۴ ص

عنوان: اقیانوس شناسی و اهداف آن

انواع حوزه های آبی در جهان شامل: اقیانوس، دریا، خلیج، خور و...)

اقیانوس ها و دریاهای جهان و چگونگی ایجاد آن ها، مشخصات فیزیکی آن ها

از قبیل عمق، شوری، دما و گردش ها و جریانات مهم آن ها و...)

امواج الکترو مغناطیسی در دریا (صوت غور)...

هیدرولیک و هیدرودینامیک اقیانوس، انواع دریاها، خلیج، خور، رودخانه و...)

ابزارهای اندازه گیری پارامترهای فیزیکی آب (موج، جریان، جذر و مد، عمق)

جلد پنجم ۳۸۶ ص

عنوان: شیمی دریا، آلودگی و زمین شناسی دریا

زمین شناسی دریا، ترکیبات محلول در آب دریا، خور، خلیج، مصب، رودخانه و...)

شوری در دریا، پارامترهای فیزیکی آب دریا (دما، هوا، بخ و جریان های اقیانوس

ترکیبات شیمیایی آب دریا و تأثیر آن بر روی سازها، کشتی ها و موجودات

دریایی و... و رسوبات آب دریا

آلودگی و آلاینده های آب با منشأ معدنی، آلی، رادیواکتیو

ابزارهای اندازه گیری و بررسی پارامترهای شیمیایی در آب و رسوبات

روش های استاندارد بررسی آلاینده ها در آب، رسوبات و جانداران دریایی

مقررات و قوانین مربوط به آلاینده ها در ایران و جهان

انشقاق قاره ها و ایجاد دریاها و اقیانوس ها، خور و خلیج و... بستر و لایه های آن

رسوبات، مناطق ساحلی، اشکال و تقسیمات آن، معدن در دریا

جلد ششم ۵۰۵ ص

عنوان: بیولوژی دریا و شیلات، معرفی انواع اکوسیستم های آبی: موجودات

زنده آبی (آزبیان)، گیاهان آبی (ماکروسکوپی).

کلیاتی درباره اکولوژی، تقسیمات اکولوژیک انواع محیط های آبی

تولیدات اولیه و ثانویه در دریاها و منابع آبی، آلودگی در انواع محیط های

آبی مانند دریا و رودخانه ها

معرفی روش های مختلف صید مرسوم در آبهای ایران (سنتی و صنعتی).

کلیاتی درباره انواع روش های تکثیر و پرورش

معرفی گونه های مهم پرورش در ایران مانند میگو، انواع ماهی (کپور،

ماهیان خاویاری، شانگ، خامه ماهی

جلد هفتم ۵۲۰ ص

عنوان: اصول ناوداری و هدایت کشتی، هیدروگرافی، نقشه برداری و نقشه

خوانی. کره زمین، سماوات و رابطه آن با ناوبری. هیدروگرافی

نقشه های دریایی، تهیه نقشه، نقش هخوانی، تصحیح نقشه جات

استفاده از سیستم GIS (در نقشه برداری، ناوبری ساحلی و سماوی

جزر و مد و جریان های دریایی و اقیانوسی) حالات اضطراری در کشتی،

آبگرفتگی، به گل نشستن، تصادم، آتش سوزی، ترک کشتی آدم به دریا و

هواشناسی و ابزارهای هواشناسی

جلد هشتم ۲۷۴ ص

عنوان: حمل و نقل دریایی، بیمه های دریایی. کنترل دریانوردی و کشتیرانی

توسط دولت ها. کشتی ها در سیستم حمل و نقل دریایی، کاپیتان و خدمه

کشتی، حمل و نقل دریایی و اینکوئترمز. ۲۰۰۰ عبور و مرور ایمن در دریا

تصادفات دریایی و مسئولیت جبران خسارت، انجمن های حمایت و غرامت P&I

Club، نقش کارگزاران در حمل و نقل بین المللی و دریایی، نجات در دریا

بیمه های دریایی

جلد نهم ۲۶۹ ص

عنوان: حقوق و قوانین تجارت دریایی، اقتصاد دریایی، یدک کردن

محدودیت مسئولیت، آلودگی نفتی، فرمانده کشتی و دریانوردان

مسافری کشتی، راهنمایی کشتی، بندر و اسکله ها، هزینه های عملیات و

حمل و نقل دریایی، کالاها (بارها)، اسناد حمل کالا و مسافر در حمل و نقل

دریایی، نرخ حمل دریایی و رابطه آن با تقاضا، کشتیرانی جمهوری اسلامی

ایران و کشتیرانی نفتکش

جلد دهم ۶۷۳ ص. عنوان: برابر نامه فارسی-انگلیسی. جلد

یازدهم. عنوان: برابر نامه انگلیسی-فارسی: ترجمان تمامی مدخل ها)

۳۰۶۰۰). جلد دوازدهم. عنوان: نمایه ۶۵۷ ص. جلد سیزدهم. پیوست ها